

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Nils Henrik Sjöborg som poet

Nicklasson, Påvel

Fornvännen 2012(107):2, s. 136-138

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/2012_136

Ingår i: samla.raa.se

- Arrhenius, B., 1997. Connections between Scandinavia and the East Roman Empire in the Migration Period. Austin, D. & Alcock, L. (eds). *From the Baltic to the Black Sea. Studies in Medieval Archaeology*. London.
- Carver, M.O.H., 1992. *The Age of Sutton Hoo. The Seventh Century in North Western Europe*. Woodbridge.
- Gemmell, E. & Mayhew, N., 1995. *Changing Values in Medieval Scotland. A Study of Prices, Money, and Weights and Measures*. Cambridge.
- Gullman, J., 1995. Timboholmsskatten undersökt med modern teknik. *Fornvännen* 90.
- Hagberg, U.E., 1985. Västergötlands guldålder och dess bakgrund – en skiss av tusen år (400 f.Kr. – 600 e.Kr.). Stiftelsen Älvsborgs Länsmuseum, Vänersborg.
- Newton, S., 1993. *The Origins of Beowulf and the Pre-Viking Kingdom of East Anglia*. Cambridge.
- Näsman, U., 1986. Vendel period glass from Eketorp-II, Öland, Sweden. *Acta Archaeologica* 55 (1984–86). Copenhagen.
- Pritsak, O., 1998. *The Origins of the Old Rus' Weights and Monetary Systems. Two Studies in Western Eurasian Metrology and Numismatics in the Seventh to Eleventh Centuries*. Cambridge, Mass.
- Stenberger, M., 1964. *Det forntida Sverige*. Uppsala.

Jan Gullman
Cederströmsgatan 1
SE-621 39 Visby
jan.gullman@tele2.se

Christina Reid
2419 Park Drive
Abbotsford, BC
V2S 4C2
Kanada
christina.reid@telus.net

Nils Henrik Sjöborg som poet

Många har nog hört talas om den gamle lunda-professorn och antikvarien Nils Henrik Sjöborg (1767–1838) som i årtal reste antikvariskt och publicerade åtskilligt om forntiden. Men det är nog mindre känt att Sjöborg också hade en poetisk ådra.

Sjöborgs poetiska alster återfinns i en den danska tidskriften *Nordia*. Den ende som verkar ha uppmärksammat Sjöborg som skald är Gustaf Ljunggren som i storverket *Svenska Vitterhetens häfder efter Gustaf III:s död* diskuterar tidskriften. Ljunggren avfärdar Sjöborg som poet: »De flesta svenska poem i *Nordia* äro af mag. Stoltz och docenten i historia N.H. Sjöborg, av hvilka den förre hade någon poetisk förmåga, den senare ingen» (Ljunggren 1877, s. 558). Trots denna hårda dom finns det anledning att titta lite närmare på Sjöborg som poet.

Nordia var tänkt som ett nordiskt samarbetsprojekt där skriftställare från Danmark och Sverige skulle mötas. Initiativtagare var Jens Kragh Høst (1772–1844) som 1794 besökte Lund och

knöt kontakt med lärare och studenter. Då han återvänt till Danmark startade han tillsammans med Peder Horrebøw Haste (1765–1831) och Frederik Høegh-Guldberg (1771–1852) *Nordia*.

Tidskriften var riktad mot det allmänt kulturella och verkade för en litterär förening mellan Danmark och Sverige. Innehållet består av dikter, avhandlingar och uppsatser i diverse ämnen. Recensioner var tänkta som ett viktigt inslag, men dessvärre blev detta område eftersatt. Översikter av nyutgiven litteratur i de båda länderna hade säkert lockat läsare. Inledningsvis fick *Nordia* ett positivt mottagande både i Danmark och Sverige, men intresset svalnade snabbt. Kanske var de skandinavistiska tankarna för tidiga, eller innehållet för dåligt. Författarna var i många fall studenter och man lyckades inte locka mera erkända skribenter. Från svensk sida fanns få medarbetare från Uppsala och Stockholm. De svenska skribenterna var i stället som regel knutna till Lunds universitet, vilket gjorde det svenska inslaget begränsat och regionalt. Man saknade

även en plan för utgivningen. Man blev därför tvungen att ta in de bidrag som råkade droppa in, vilket ledde till bristande kvalitet och att innehållet spretade. Innehållsmässigt dominerade det danska medan svensk litteratur av betydelse i långt mindre omfattning blev översatt, kommenterad eller recenserad. (Om *Nordias* uppgång och fall, se Ljunggren 1877, s. 546 ff). Allt detta bidrog till att *Nordia* blev kortlivad. Efter knappt ett år, under vilket månadsvis utgivna häften samlades till fyra band, lades tidningen ner.

Eftersom tidningen började ges ut redan 1795 är det götiska inslaget och inriktningen på den nordiska forntiden ännu inte fullt utvecklade. Forntiden är levande, men inriktningen är mer mot de klassiska antika kulturerna och de skriftliga källorna än mot fornlämningar och nordisk arkeologi.

Fastän *Nordias* saga blev kort fick projektet flera goda bieffekter. En sådan var att det knöts kontakter mellan danska och svenska litteratörer och akademiker. Eftersom Sjöborg tillhörde de flitigaste svenska medarbetarna kan man med fog anta att han var en av dem som passade på att knyta kontakter över Öresund, och det finns belägg för att han hade goda relationer till danska antikvarier.

1795 var Sjöborg docent i historia vid Lunds universitet, en osäker och föga inkomstbringande tjänst. Att skriva för *Nordia* var en extra inkomstkälla, fastän dåtidens författararvoden var blygsamma. Det är dock lite märkligt att han valde att publicera dikter och inte historiska eller antikvariska uppsatser.

Sjöborg publicerade sju dikter och en översättning från grekiskan av Homeros hymn till Venus i *Nordia*. Han skaldar om högst olika ämnen. En av dikterna, »En gladare stund vid Stränderna af Rügen», är inspirerad av ett besök på denna ö 1791 i samband med att poeten reste genom norra Tyskland för att studera fornlämningar. Några av Sjöborgs dikter som »Öfver Sällheten» och »Den i mulna Stunder tröstande Wänskapen Til den Wänfasta Amaryllis» avhandlar dygder och »älskvärdt lynne, milda seder» på ett för Sjöborg något ovanligt vis. Mer typisk för den galante Sjöborg är dikten »Odödlighetens Ärhållande genom Nattevak» som skildrar de krafter som strider i en ung akademiker. Man

kan tillbringa nätterna vaken, antingen försjunken i studier eller genom att förföra flickor och:

Man kan odödligheten vinna
på båda dessa nämnda sätt,
fast icke alltid lika lätt.
Den enes böcker ei försvinna,
den andre lefver i sin ätt.

Även Sjöborgs ockulta och esoteriska intressen märks i dikterna. Han skaldar om spöken och gasar och dikten »En Natt, då stoftet af en olycklig Yngling, en miälsiuik Sielfmördare, fördes til Grafven» är riktigt kuslig.

Den antikvariskt mest intressanta dikten är »Af en glad Antiquarius Till en annan lika glad», en hyllning till Pehr Tham på Dagsnäs i Västergötland, diktens glade fornälskare. Tham (1737–1820) var en stor mecenat och legendar inom svensk fornforskning och genomförde tillsammans med sin godsantikvarie Carl Gustaf Gottfried Hilffeling (1740–1823) bland annat den första vetenskapliga undersökningen av en svensk gånggrift. Mecenaten bekostade Sjöborgs antikvariska resor och tryckning av hans böcker. Tham hade också då Sjöborg skrev dikten nyligen presenterat sina och Hilffelings arkeologiska undersökningar och antikvariska reseverksamhet i boken *Göthiska Monumenter* (Tham & Gjørwell 1794) som Sjöborg nämner i dikten.

*Afen glad Antiquarius
Till en annan lika glad*

Ja, om jag brukar slurfvande,
som antiqvarisk skrivfware,
är jag dock Sannings Dyrkare,
och kanske ingen nogare
skal Minnets nötta teckning ge.
För detta mindre städade
och stundom skämtsamt lekande
vid Sakernas beskrifvande
är lätt at få förlåtelse
utaf en en glad Fornälskare:
och den som är Beskyddare
af desse gamle Grafvarne
och desse slitne Runorne,
och därtil med Författare
af Götha-Monumenterne,

skall vist igenom finger se
 med Häfdernas Landflackare,
 som tråget nog arbetade
 på Båhuslänske Öarne,
 men uti sin vilfarelse
 ei cirklade – ei cirklade.

(*Nordia* Bd 3, Juli 1795, s. 83 f)

Stilistiskt hör den 28-årige poeten hemma i en 1700-talstradition, och han har inte tagit till sig de tidigromantiska tankeströmmar som några år senare skulle komma att förändra poesi och fornforskning.

Förutom de sju dikterna i *Nordia* finns i den spillra som återstår av Sjöborgs papper två opublicerade dikter. Den ena, »En blick i Andeverlden», är i samma anda som dikterna i *Nordia* och bör härröra från samma period. Den andra är en tillfällesdikt, en hyllning till Sjöborgs blivande svärson Fredrik Dalman på födelsedagen 1804.

Eftersom Nils Henrik Sjöborg, med undan-

tag för några dedikationer och smärre tänkespråk på vers i sina antikvariska arbeten, bara publicerade dikter i den danska *Nordia* begår han här svensk debut som skald, drygt 170 år efter sin död. Han tillhör inte den svenska parnassen, men hans dikter ger dock inblickar i hans sinnelag och några är, om inte poetiska mästerverk, så fyndiga och underhållande. Nog är arkeologer litet av slurviga sanningssökare!

Referenser

Ljunggren, G., 1877. *Svenska Vitterhetens häfder efter Gustaf III:s död. Andra delen, under Gustaf IV Adolfs minderårighet 1792–1796*. Lund.

Nordia. 1795. Köpenhamn.

Tham, P. & Gjørwell, C.C., 1794. *Göthiska monumenter; samlade och beskrifne*. Stockholm.

Påvel Nicklasson

Silvergården 7B

SE-261 43 Landskrona

pavelnicklasson@bahnhof.se